

12.11.2018

Asia: Lausuntopyyntö Suomen meripolitiikan linjauksista, Valtioneuvoston kanslia 3311/00 04 05/2018, 1.11.2018

Valtioneuvoston kanslia

Lausunto

1 Johdanto

Valtioneuvoston kanslia on pyytänyt Luonnonvarakeskuksen lausuntoa eri ministeriöitä edustavan ohjausryhmän laatimasta Suomen meripolitiikan linjausluonnoksesta. Asiakirjalla pyritään siihen, että Suomi kehittää meripolitiikasta selkeän vahvuusalueen. Linjauksissa määritellään Suomen valtamerille ulottuvan meripolitiikan painopisteet ja toimet asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi tarkoituksena on toimeenpanna EU:n meripolitiikkaa soveltuvien osin. Luonnonvarakeskus toteaa lausuntonaan seuraavan.

2 Lausunto

Johdanto

Johdanto on muuten kattava, mutta jäimme kaipaamaan mainintaa vieraslajeista ja niiden aiheuttamista mahdollisista uhista. Maininta luonnon monimuotoisuuden vähenemisestä pitää ne tavallaan sisällään, mutta selkeytys olisi eduksi.

Samoin johdannosta uupuu merellisen ympäristön merkittävät arvot virkistyskäytön osalta. Ne osaltaan vaikuttavat matkailuun ja sen potentiaaliin. Erityisesti lähivirkistäytyminen on merkittävä hyvinvointia tuottava ekosysteempipalvelu.

Suomen meripolitiikan kärjet ja visio

Visio on pääpiirteissään hyvä ja monipuolinen. Merten suojelun sijoittaminen keskiöön on oikein. Ehdotamme kuitenkin selkeämmin myös vesi-maa-rajapinnan huomioimista linjauksessa. Meripolitiikkaan vaikuttaa aina myös sisävesistöissä tehtävä politiikka, tästä esimerkkeinä vaelluskalakysymykset ja meriin kohdistuva valuma-aluekuormitus.

I Merten suojelu

Merentutkimusinfrastruktuurin ja tutkimuksen valmiuksien kehittäminen ovat hyviä tavoitteita. Jäimme kaipaamaan linkitystä Itämeren tutkimukseen, muutenkin kuin Itämeren hyvien käytäntöjen viemisen osalta valtamerille.

Jotta lausunto ei keskittyisi vain valtamerien asioihin, niin Itämeren rehevöityminen ja vieraslajit tulisi nostaa prioriteettilistalle.

12.11.2018

Merialuesuunnittelun voisi nostaa esiin tässä yhteydessä, sillä monitieteisen merialuesuunnittelun avulla varmistetaan merellä tapahtuva toimintojen kestävyys ja merensuojelulliset näkökulmat.

Monitieteisyyttä voisi korostaa myös maa-vesi-rajapintojen tarkastelun kautta. Kohta "Suomalainen merentutkimus on edelläkävijä ratkaisujen tuottajana ympäristöongelmiin" voisi olla mieluummin muodossa: "Suomalainen merentutkimus yhdessä muiden mereen liittyvien tutkimusalojen kanssa tuottavat edistyksellisiä ratkaisuja ympäristöongelmiin".

Esitettyjen toimenpiteiden konkretia mm. merentutkimusinfrastruktuurin kehittämisen ja tutkimuksen valmiuksien osalta jää osin epäselväksi ja hyötyisi tarkemmasta määrittelystä.

II Merilogistiikka

Kohta kaksi "Logistiikan taloudellisten ekosysteemien kehittymisen tukeminen" jää osin epäselväksi. Mitä tarkoittaa kokeiluhankkeena tapahtuva tutkimusorganisaatioiden aktivoiminen taloudellisten ekosysteemien kehittymisen tukemisessa?

Kohta seitsemän "Vähäpäästöisen operoinnin edistäminen" on hyvä tavoite, mutta toimenpiteiden tarkentaminen olisi tarpeen. Raskaan polttoöljyn käytön kiellon edistäminen arktisella alueella sekä aktiivinen työ mustan hiilen päästöjen vähentämisessä tulisi olla aiheita, joissa Suomi ottaa aktiivisen roolin.

Merenkulun osaamisen edistäminen Itämeren erityisolissa toimivien liikennöijien keskuudessa olisi tärkeää onnettomuusriskien vähentämiseksi.

III Meriklusteri

Meriluonnon tilaa parantavien innovaatioiden kehittämisen ja globaalien merellisten cleantech-ratkaisujen tukeminen ovat molemmat hyviä tavoitteita.

IV Merellinen tuotanto

Näemme, että prioriteettialue "Globaalisti kestävä vesiviljelyn tuotannon ja sen arvon lisääminen osana globaalin ruokapulan ratkaisua" on tarpeellinen. Suomalaisella vesiviljelyteknisellä osaamisella pystytään kehittämään vesiviljelyä myös Suomen ulkopuolella, esimerkiksi kehittyvissä maissa.

Merten suojelun tavoitteissa olevan meriluonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttäminen on yhteydessä lauseeseen: "Suomalaista energiatuotanto-osaamista kehitetään vientituotteeksi ja energiatuotantoa harjoitetaan ekologisesti, kestävästi ja mahdollisimman hiilineutraalisti". Lause jättää kuitenkin epäselväksi, koskeeko tavoite myös mantereella tapahtuvaa energiantuotantoa. Meripolitiikan linjausten yhteys muihin poliittisiin linjauksiin olisi hyvä tunnistaa tavoitteissa.

Kestävästi kalastetun kalan jalostusasteen ja arvon kasvattaminen ovat tavoitteita, jotka on nostettu paitsi kansallisissa strategioissa, myös globaalisti tärkeiksi.

12.11.2018

Rannikkokalastuksen teknologioiden ja toimintamallien kehittämiseksi tehdään parhaillaan paljon töitä ja näemme näiden toimien jatkamisen tärkeänä linjauksena.

Myös "Kestävän merellisen virkistyskäytön ja siihen liittyvien hyvinvointivaikutusten tunnistaminen ja kehittäminen" on olennainen ja kasvava alue. Konkreettiset toimenpiteitä tälle ei kuitenkaan ole mainittu linjauksessa, ja suosittelemme niiden lisäämistä.

Horisontaaliset teemat

Tutkimustiedon lisääminen, avoimen datan saatavuuden edistäminen ja hyödyntäminen ovat erittäin olennaisia toimenpiteitä. Linjauksessa olisi hyvä mainita selkeämmin monitieteisyys. Se on välttämätöntä, jotta vaikutukset eivät jää puolitiehen. Merten suojelun integrointi osaksi mereen vaikuttavien alojen koulutusta sekä tietoon perustuvan päätöksenteon edistämistä on erittäin kannustettavaa. Lisäksi tiede-politiikkafoorumien ylläpito olisi tervetullut toimenpide tiedon käytäntöön viennin varmistamiseksi. Nämä toimet luovat perustaa kestäväälle meriresurssien hyödyntämiselle ja meriympäristön suojelulle.

Olisi myös hyödyllistä, että linjauksessa huomioitaisiin strategian eri osa-alueiden keskinäinen riippuvuus kestävä kehityksen kolmen osa-alueen näkökulmasta.

Asiantuntijoiden liikkuvuuden kannustaminen EU- ja muulla kansainvälisellä tasolla on kannatettavaa uusien ratkaisumallien löytämiseksi ja jakamista varten.

Matalien rannikkoalueiden erityisosaamiseen panostaminen on kannatettava idea, mutta kaipaisi tarkennusta mitä konkreettista tällä tarkoitetaan.

Kotimaisen rahoituksen varmistaminen toimenpiteiden toteuttamiseksi tulisi varmistaa. Hankkeiden yhdistäminen vaatii huolella toteutettua verkostoitumista asiantuntijoiden ja eri laitosten välillä.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luke pitää asiakirjaluonnosta suurimmalta osin hyvänä ja perusteltuna. Läpi luonnoksen teemoihin liittyvät toimenpiteet tulisi avata perusteellisemmin ja siten lisätä linjauksien tarkkuutta. Tämä on toimenpiteiden oikean kohdistamisen ja myös niiden toteutumisen seurannan kannalta olennaista.

12.11.2018

Dnro 3311/00 04 05/2018

A handwritten signature in blue ink, appearing to be "Eeva-Liisa Ryhänen".

Eeva-Liisa Ryhänen, puolesta yksikön johtajan sijainen Harri Huhta

Yksikönjohtaja

Lausunnon valmistelijat: Erikoistutkijat Meri Kallasvuo, Janne Artell ja Heini Ahtiainen, tutkija Sanna Kuningas

Jakelu: Valtioneuvoston kanslian kirjaamo